

Socialdepartementet

Börja med barnen! En sammanhållen god och nära vård för barn och unga (SOU 2021:34)

Region Jönköpings län har getts möjlighet att yttra sig över delbetänkandet *Börja med barnen! En sammanhållen god och nära vård för barn och unga (SOU 2021:34)*

Sammanfattning

Region Jönköpings län ställer sig positiv till utredningen och ser att det är värdefullt och angeläget att man gör denna genomgång med fokus på barnen. Region Jönköpings län instämmer i att den övergripande ambitionen bör vara som man i direktivet ger uttryck för; en jämlik vård med god kvalitet och hänsyn tagen till medicinsk prioritering som tar hänsyn till vad som bör ligga inom en specialiserad vårdverksamhet och vad som bör vara en del i den nära vården.

Synpunkter på förslaget

Region Jönköpings län ser positivt på att man nu vill se över organisation och författningar inom detta område. Det är värdefullt och angeläget att man gjort denna genomgång med fokus på barnen. Den övergripande ambitionen bör vara som man i direktivet ger uttryck för; en jämlik vård med god kvalitet och hänsyn tagen till medicinsk prioritering som tar hänsyn till vad som bör ligga inom en specialiserad vårdverksamhet och vad som bör vara en del i den nära vården.

Avgränsningsfrågor

Många av de tillstånd som tidigare krävde specialiserade insatser är idag så kända och diagnosticeras i så hög grad att de kan sägas höra till våra vanligare tillstånd. Hit hör relativt okomplicerade ångesttillstånd, depressioner, ADHD och autism. Detsamma gäller för depression och sömnstörningar, även om de behandlas med läkemedel. Region Jönköpings län skulle gärna se att man här åstadkommer en förskjutning till första linjen. Det är då viktigt att man inom första linjen säkerställer en medicinsk kompetens.

Specialiserad vård och första linjen

Utifrån den specialiserade vårdens perspektiv ses en möjlighet i att man har en större beredskap för att ta hand om den initiala bedömningen/behandlingsinsatsen

för att därefter lämna över till första linjen och därefter framför allt vara ett konsultativt stöd till första linjen. Som exempel kunde ADHD-diagnostik, psykopedagogisk insats och läkemedelsinställning ligga på den specialiserade barn- och ungdomspsykiatrin medan underhållsbehandling och enklare samsjuklighet kunde skötas inom första linjen.

Gemensamma vägar in till vård

Barn och föräldrar har idag ofta svårt att veta vart de ska vända sig för att få råd, stöd och vid behov vård för psykisk ohälsa. Man har i några regioner en gemensam ingång för specialistvården och första linjen och fördelning av vårdbegäran sker mer eller mindre strukturerat. En sådan gemensam ingång ("En väg in") ser Region Jönköpings län som en möjlighet att göra fördelning och prioritering på ett mer jämlikt sätt. Om första linjen och den specialiserade vården har samma ingång kan fördelning och triagering ske på ett säkrare sätt. Här finns även utvecklingsmöjligheter att socialtjänst och elevhälsa skulle kunna vara en del av det utvecklingsarbetet på sikt.

Nationellt hälsovårdsprogram

Region Jönköpings län välkomnar initiativet med ett nationellt hälsovårdsprogram för barn. Detta är något som ur ett folkhälsoperspektiv är positivt eftersom det skapar bättre förutsättningar till en jämlik hälsa och vård för alla barn och bättre garanterar tidiga insatser. Det är en intressant utgångspunkt att nära vård ska utgå från hälsans bestämningsfaktorer och kompensera för skillnader.

Huvudmannskapet för barnhälsovård/elevhälsa

Region Jönköpings län står bakom utredningens förslag att elevhälsan och barnhälsovården även fortsatt har olika huvudmän men betonar vikten av samverkan som kan förtydligas.

Det är mycket fokus på skolbarnen i rapporten. Region Jönköpings län skulle önska mer om förskole-perspektivet och de små barnen då tidig upptäckt är A och O och belysa vikten av förskolans roll som en hälsoförebyggande och hälsofrämjande aktör med en ökad samverkan med barnhälsovården.

Elevhälsan

Region Jönköpings län anser att en närmare koppling mellan elevhälsa och övrig hälso- och sjukvård skulle borga för ett närmare samarbete. Det skulle också kunna underlätta arbetet med en hög lägstanivå för bedömning och åtgärder inom elevhälsan innan man skickar barn vidare i sjukvården. Detta förutsätter sannolikt förändringar i lag och organisation. Ett alternativ är att arbeta med en övergripande elevhälsovård för att ge en jämlik elevhälsa. Ett sätt att börja är att fokusera på förbättrat stöd till barn och unga genom en samordnad barn och ungdomshälsa, det vill säga att de verksamheter som finns redan idag knyts tätare ihop och har sin bas i elevhälsan.

Att ge lättillgängliga insatser i barnets närmiljö är helt i linje med barnkonventionen. Alla barn ska ges samma möjlighet till att utvecklas oavsett

diagnos och sociala sammanhang. Första linjen ska finnas i barnets närmiljö och vara en del av de andra aktörerna som har ett förebyggande uppdrag, t.ex. elevhälsa och socialtjänst.

Ungdomsmottagningar

Region Jönköpings län vill lyfta fram några av de fördelar som skulle finnas med regioner som huvudman för ungdomsmottagningar. Det skulle underlätta remissförfarandet och remissflödet. Det skulle öka rättssäkerhet, genom HSL dokumentationskrav, samt att alla anställda har tillgång till samma information, direktiv och datasystem.

Det gör det dessutom lättare att erbjuda jämlik vård. Ungdomsmottagningar saknas eller är mycket små verksamheter i många mindre kommuner. Den medicinska insatsen kan ofta erbjudas alla ungdomar i länet. De ungdomar som bor i kommuner där ungdomsmottagning saknas, står utan rätt till det psykosociala stödet som ges på existerande ungdomsmottagningar. Delat huvudmannaskap är emellertid inget hinder för god verksamhet där resurser finns.

Region Jönköpings län instämmer med utredningens redovisning om tillgänglighet i att det finns behov av ett strategiskt utåtriktat arbete för att nå ut bredare, och visa en positiv bild av verksamheten, för de unga som inte känner att ungdomsmottagningarna riktar sig till dem.

Tandvården

Region Jönköpings län anser att det är viktigt att även tandvården harmoniseras och inkluderas i det nationella hälsovårdsprogrammet. Förtydligandet kan göras på fler ställe där hälso- och sjukvården nämns.

Varje region ska även erbjuda en fullständig tandvård åt dem som omfattas av 15 a § och som utan att vara bosatt befinner sig i regionen, med stöd av beslut eller dom, bosättningsregionen svarar för kostnaderna för den tandvård som ges patienten”.

Samverkan

Idag finns lagkrav på samverkansöverenskommelser och sådana finns upprättade. Parter i dessa överenskommelser innefattar dock inte alltid första linjen. Arbetet kring samverkan behöver förändras eftersom patienter idag är mer rörliga och friare i vårdsökandet. Det kommer sannolikt att bli viktigare att samverkan är individualiserad utifrån patientens behov.

Rachel De Basso
Ordförande i Nämnd för folkhälsa och
sjukvård

Mats Bojestig
Hälso- och sjukvårdsdirektör